

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ TARTIŞMA BECERİLERİ İLE İLETİŞİM
BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

*INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN DISSCUSSION AND
COMMUNICATION SKILLS OF PRE-SERVICE TEACHERS*

Gürbüz OCAK* Gülçin KARAKUŞ** İJLAL OCAK***

*Geliş Tarihi: 15.01.2016
(Received)*

*Kabul Tarihi: 10.04.2018
(Accepted)*

ÖZ: Çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının tartışma ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin cinsiyet, mezun olunan okul türü, okumakta olduğu bölüm, günlük internet kullanım süresi ve akademik başarı değişkenleri açısından incelenmesidir. İlişkisel tarama modeli kullanılan çalışmada veriler iki ölçek aracılığıyla toplanmıştır. Öğretmen adaylarının tartışma becerileri için Ocak ve Karakuş (2015) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarının Tartışma Becerilerine İlişkin Tutum Ölçeği”, İletişim becerilerini için ise Dursun ve Aydın (2011) tarafından Türkçe’ye uyarlaması yapılan “İletişimci Biçimleri Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma 2015-2016 eğitim öğretim yılında Ege bölgesindeki bir devlet üniversitesinde okuyan 258 öğretmen adayıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde, korelasyon ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının tartışmaya yönelik olumlu tutuma sahip oldukları, iletişim ve tartışma becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu, cinsiyet ve iletişim düzeyi ile mezun olunan okul türü ve iletişim düzeyinin öğretmen adaylarını tartışma becerilerini etkilediği ancak bölüm ve iletişim düzeyinin öğretmen adaylarının tartışma becerilerini etkilemediği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayı, iletişim becerisi, tartışma becerisi

ABSTRACT: The purpose of the study is to identify the relationships between discussion and communication skills of pre-service teachers. The data of study have been gathered through the administration of two scales; Attitude Scale for Discussion Ability of Pre-service Teachers developed by Ocak & Karakuş (2015) and Communicator Style Instrument Developed by Dursun & Aydın (2011). The sample of study consists of 258 pre-service teachers at Afyon Kocatepe University. Results indicate that pre-service teachers have positive attitude towards discussion and there is a positive correlation between discussion and communication abilities, both gender and communication level and high school and communication level affect pre-service teachers’ discussion ability but departmen and communication level have no effect on pre-service teachers’ discussion ability.

Key Words: Pre-service teachers, communication, discussion

* Prof. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, gocak@aku.edu.tr

** Öğretmen, Milli Eğitim, karakusgulcin@gmail.com

*** Doç. Dr. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-mail: iocak@aku.edu.tr

1. GİRİŞ

Günümüzde her alanda meydana gelen değişme ve gelişmelere ayak uydurabilen, analiz, sentez, araştırma ve sorgulama yapabilen, üretebilen ve ürettiğini kullanabilen bireyler yetiştirmek önemlidir. Bu bağlamda eğitim bunları sağlayabilecek temel bir yapı olarak görülmelidir (Yılmaz, 2012). Bir eğitimcinin söze dönüşün ya da dönüşmesin tüm eylemleri aslında iletişimsel eylemlerdir. Eğitim temelde bir iletişim etkinliğidir ve öğrenme iletişimden ayrı düşünülemez, iyi bir öğrenmenin, iyi bir iletişimin ürünü olduğu bilinmelidir. Okulda iletişimin etkin olarak devam edebilmesi öğretmen ve öğrenciler arasındaki sağlam iletişim bağının kurulmasına bağlıdır. Bu nedenle, okulda gereken iletişim ortamı sağlanmalıdır (Bolat, 1996). Öğretmen bu amaç doğrultusunda en fazla sorumluluğa sahip etken olarak değerlendirilebilir.

İletişim süresince insan hem kendi özgürlüğünü, haklarını korumalı hem de diğer insanların özgürlüklerine ve haklarına saygı duymalıdır (Fidan ve Küçükali, 2014). İletişime katılan her iki tarafın da istekli olması, konu hakkında yönelimleri, bakış açısı önemlidir. Bu süreçte birey iletişim aracılığıyla sosyal hayatını düzenleme imkanı bulur. Bu açıdan bakıldığında iletişimin, insanın nitelikli bir yaşam geçirebilmesi için ön koşul olmaktan öte insan için zorunlu bir süreç olduğu söylenebilir (Deniz, 2003). Hatta bireyler arasındaki iletişim süreci sürekli tartışılmakta olan bir konudur (Ergün, 1987). İletişim insan davranışlarının tüm karışıklığından ve belirsizliğinden etkilenen aktif, dinamik ve karmaşık bir süreçtir (Dixon & O'Hara, 2013) ve günlük hayatımızın önemli bir parçasıdır. Bu sürecin öğrenme öğretme ortamına da olumlu bir katkı sağlayacağı öngörülebilir, bu nedenle iletişimin eğitim sürecine dahil edilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin, başkalarının düşünceleri anlamaya çalıştıkları ve saygı duymayı öğrendikleri okul ortamında öğrenenler ve öğretmenler iletişim yoluyla düşüncelerini paylaşırlar. Öğrenciler farklı görüşlerle karşılaştıkları zaman, farklı düşünmeye yönelik bakış açısı kazanabilir ve böylece başkalarının fikirlerine saygı duyabilme alışkanlığı kazanabilirler.

Eğitim ortamında düşünce alışverişinin bir başka doğal ve etkili yolu ise tartışmaktır. Tartışma ile öğrenci düşüncelerini organize eder, birbirlerini gözlemler, değerlendirir ve görüşlerini analiz eder. Tartışmada odak noktası doğru cümle kurmaktan öte öğrencinin doğru iletişim kurabilmesini desteklemektir ayrıca öğrencinin katılımı ve motivasyonunun yüksek olması gerekir, öğrencilerin motivasyonunu arttırmak ve ilgilerini çekmek için öğrencilere bir konu ile ilgili tartışmanın önemi vurgulanmalıdır (Ur, 1981). Günümüzde artık tartışma da bir iletişim türü olarak değerlendirilmektedir. Özellikle karşı tarafı ikna edebilme ve karşı taraf üzerinde etki oluşturmak tartışmanın iletişim sınırlarında önemini ifade eder. Elbette tartışma ortamı demokratik bir ortam olmalı. Tartışma ortamında her iki tarafın da özgür ve eşit konumda olması ve iki tarafa da öneri ve eleştirilerini

belirtmek için eşit imkan verilmesi gerekir (Fıratlı, 2006). Eğitim ortamında mümkün olduğu kadar öğrencilerin konuşmasına, iletişim kurmasına, tartışmasına fırsat verecek imkânlar sunulmalı. Asıl istenen tüm sınıfın katıldığı bir tartışma ortamı oluşturmaktır. Ancak bu noktada aynı anda konuşmak, her öğrencinin eşit konuşma imkânının olmaması gibi sorunlar ortaya çıkabilir (Yüce, 2004). Tartışmaya katılım konunun ilginç olmasına, öğrencilerin entelektüel düzeylerine ve dil seviyelerine uygun olmasına bağlıdır (Kaltinick & Kaltinick, 1974). Tartışma öğrencilerin bilimsel düşüncelerini ve öğretmenlerin ise öğrencileri değerlendirmelerini sağlar (Simon, Erduran & Osborne, 2002). Dolayısıyla sınıf içinde uygun şekilde kullanılırsa, hem öğrencinin derse katılmasını sağlar, hem de öğretmenin öğrenciyi, öğrencinin bilgisini değerlendirmesine imkan sunar. Okulda öğrenci ve öğretmen arasındaki iletişim okul ortamında sosyalleşmeyi destekler, böylece öğrenme sosyal bir yapı kazanır (Ergün, 1987).

Eğitim fakültelerindeki öğretmenlik programlarında özel öğretim yöntemleri, öğretim yöntem ve teknikleri gibi derslerde tartışma ve iletişim becerilerinin öğretmen adaylarına verilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan öğretmenler tartışmayı arzulamalı, konu ve amaca bağlı olarak uygun tartışma tekniklerini seçerek planlamalı, öğrencileri tartışmaya teşvik etmeli ve uygun bir tartışma ve iletişim ortamı sağlamalıdır (Tokdemir, 2013). Çünkü demokratik tartışma becerisi okullarda öğrenilmelidir. Öğretmen bu bağlamda en büyük sorumluluğa sahiptir ve öğrencilere rol model olmalıdır. Sınıf içinde öğrenci öğretmen iletişimi tartışma becerisinin kazandırılmasında etkilidir. Okulda öğrenci ve öğretmen iletişimi ile başlayan bu süreç zamanla tüm toplumda tartışma kültürünün oluşmasına zemin hazırlar. Bu nedenle okullarda tartışma ve iletişim becerilerine önem verilmelidir (Yeşil, 2004). Eğitim ortamlarında etkili bir iletişim kurulmaya çalışılmalı ve mümkün olan sınırlar dâhilinde tartışma yöntemi kullanılmalıdır.

Eğitim sürecinde en temel unsur olan öğretmenlerin hem iletişim hem de tartışma süreçlerinde öğrencilerin bazı kişisel özelliklerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Birçok öğretmenin öğrencilerin psikolojik ve sosyolojik özelliklerine dikkat etmediği ve bu nedenle pek çok sorunla karşılaştığı görülmektedir (Ergün, 2001). Öğretmenler bilgi sunumunda yeterli olsalar da öğrencilerle iletişim boyutunda yeterli bir seviyede olmadıkları görülmektedir (Keçeci ve Taşocak, 2009). Bu durum öğretmen adaylarının yetersiz iletişim ve tartışma becerileriyle mezun olduklarını göstermektedir. Temel iletişim ortamı olan öğrenme ve öğretme ortamında öğretmen adaylarının hem öğrencileriyle hem de okul ve çevre ile iletişim kurabilmeleri mesleki davranışlarını da etkilemektedir. Mesleki ve kişisel olarak kendini geliştiren bir öğretmenin etkili iletişim becerilerine sahip olması muhtemeldir. Bu durum öğrencinin kişilik gelişimini ve başarısını etkiler (Pehlivan, 2005). Bir öğretmenin tartışma becerisinin gelişmesi

ise öğrencilerin muhakeme becerilerini geliştirir, düşüncelerini dışa vurmalarını sağlar. Tartışma ile öğrenci iç psikolojik alandan dış psikolojik alana yönelir (Simon, Erduran& Osborne, 2002). İletişim becerisi gibi tartışma becerisi de sosyal bir etkileşimin oluşmasına verilerin sözel olarak değerlendirilmesine, karşı çıkma ve destekleme sürecinde fikirlerin organize edilmesine yardımcı olur. Öğrenciler tartışma sayesinde hem kendi fikirlerini hem de arkadaşlarının fikirlerini geliştirirler, kişisel ve sosyal açıdan etkileşim kurarak ortak bilgi, değer ve inançların gelişmesini sağlarlar, iddia ve gerekçe arasındaki ilişki bağını anlamak öğrencilerin kritik düşünme becerilerini de geliştirir (Demirci, 2008). Tüm bu nedenlere bağlı olarak öğretmen adaylarının iletişim kurabilme ve tartışma becerilerinin gelişmesi, sınıf ortamında bunu kullanabilmeleri eğitimin etkinliğini arttıracaktır. Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde bazı çalışmaların iletişim becerilerine odaklandığı (Pehlivan, 2005; Arslantaş, 1998; Şeker, 2000; Keçeci ve Taşocak, 2009), bazı çalışmaların ise tartışma becerilerine odaklandığı (Demirci, 2008; Tokdemir, 2013; Yeşil, 2004; Sarıgöz, 2013) görülmektedir. Ancak hem tartışma hem de iletişim becerisini birlikte inceleyen araştırmaya rastlanmamıştır. Tartışma bir iletişim türü olarak değerlendirilmektedir (Megep, 2007). Düşüncelerin karşılıklı olarak belirtildiği açık ve saygılı iletişimin kurulduğu bir tartışma ortamı her iki tarafın da birbirinden bir şeyler öğrenmesini sağlar (Wiley, 2007). Bu nedenle çalışmanın önemli olduğu ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının tartışma ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu genel amaca bağlı olarak, bu ilişkinin cinsiyet, mezun olunan okul türü, okumakta olduğu bölüm, günlük internet kullanım süresi ve akademik ortalama değişkenlerine bağlı olarak değişip değişmediğini belirtmektir.

1.2. Problem Cümlesi

Öğretmen adaylarının tartışma becerileri ve iletişim becerileri arasındaki ilişki nasıldır?

Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının tartışma becerilerinin dağılımı nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile tartışma becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri tartışma becerilerinin yordayıcısı mıdır?
4. Öğretmen adaylarının tartışma becerileri üzerinde
  - cinsiyet ve iletişim seviyelerinin
  - okumakta oldukları bölüm ve iletişim seviyelerinin
  - mezun olunan okul türü ve iletişim seviyelerinin ortak etkisi var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinde tarama yolu ile bulunan ilişkiler bir neden sonuç ilişkisinden ziyade bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde bunun diğer değişkenin kestirilmesini sağlaması bağlamında yorumlanır. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Gay, 1987).

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini Eğitim Fakültesi Matematik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem sayısını belirlemek için Yazıcıoğlu ve Erdoğan (2011)'de geliştirdiği örneklem büyüklüğü miktarlarını belirten tablodan yararlanılmıştır. Çalışma evreninde 370 öğrenci olduğu için, örneklem $\alpha = 0.05$ hata payı için 217 olması gerekirken 258 öğretmen adayına ulaşılmıştır. Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Örneklem tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Öğrencilerin % 84'ü kadın, % 16'sı erkektir. Öğrencilerin %19'u Matematik Öğretmenliği bölümünden, % 15'i Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümünden, %29'u Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümünden,% 36'sı Sınıf Öğretmenliği Bölümünde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %24'ü Düz Lise mezunu, %34 'ü Anadolu Lisesi mezunu,%2'si Fen Lisesi mezunu, %23'ü Meslek Lisesi mezunu,%12'si Anadolu Öğretmen Lisesi mezunu,% 3'ü ise diğer liselerden mezundur.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veriler Ocak ve Karakuş (2015) tarafından geliştirilen Öğretmen Adaylarının Tartışma Becerilerine İlişkin Tutum Ölçeği ve Norton (1978, 1983) tarafından geliştirilen ve uyarlama çalışmaları Dursun ve Aydın (2011) tarafında gerçekleştirilen İletişimci Biçimleri Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. İletişimci Biçimleri Ölçeğinde yer alan 11 ayrı iletişimci biçimi, bireylerin gerek günlük yaşamlarında gerekse öğrenme ortamlarında üstlendikleri temel karakter tiplerini göstermektedir. Ölçeğin doğrulanmış madde toplam korelasyon değerlerinin tamamı pozitif yönde olup, bu değerlerin ortalaması. 45 olarak bulunmuştur. Öğretmen Adaylarının Tartışmaya Yönelik Tutum Ölçeğinin ise faktör yüklerinin. 0.59 ile 0.76 arasında değiştiği, iç tutarlık katsayı (Cronbach alpha) değerinin $\alpha=0.865$ olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre araştırmaya konu edilen ölçeğin faktör dağılımları ve geçerlik-güvenirlik değerleri açısından kullanılabilir bir yapıda olduğu söylenebilir. I. Faktörde (farkındalık) 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 14 numaralı maddeler, II. Faktörde (etki) 16, 18, 19, 20, 21, 25 numaralı maddeler, III. Faktörde ise (çekingenlik) 36, 37, 38, 49, 50 numaralı maddeler yer almaktadır. Bu çalışmada İletişimci Biçimleri Ölçeğinin Cronbach

alpha değeri .912, Tartışma Becerilerine İlişkin Tutum Ölçeğinin Cronbach alpha değeri ise .827 olarak belirlenmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, öğrencilerin verdikleri cevapların puanlarını hesaplamak amacıyla ölçekte yer alan maddeler; 4.20-5.00 “Tamamen katılıyorum (TMK)”, 3.40-4.19 “Katılıyorum (KTL)”, 2-60-3.39 “Kararsızım (KAR)”, 1.80-2.59 “Katılmıyorum (KTLM)”, 1-1.79 “Hiç katılmıyorum (HKTLM)” aralıkları temel alınarak yorumlanmıştır. Verilerin normal dağılım özelliği taşıdığı, grupların varyanslarının eşit olduğu tespit edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, aritmetik ortalama, frekans, yüzde, basit korelasyon, regresyon, iki faktörlü anova istatistik işlemleri kullanılmıştır. Öğretmen adaylarını iletişim düzeyleri belirlenmiştir. Bunun için öğretmen adaylarını ölçekten alabilecekleri en düşük puan olan 47 puan ile en yüksek puan olan 235 puan aralığı üç eş parçaya ayrılmıştır. Böylece 47-109 arası puan alan öğretmen adayları düşük düzeye, 110-172 arası puan alan öğretmen adayları orta düzeye, 173-235 arası puan alan öğretmen adayları ise yüksek düzeye atanmıştır. Sadece üç öğretmen adayının düşük düzeyde yer alması nedeniyle bu üç öğrenci tüm çalışmadan çıkarılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde bulgular, araştırmanın problemlerine göre sunulmuştur.

1. Öğretmen adaylarının tartışma becerilerinin dağılımı nasıldır?

Öğretmen adaylarının tartışma becerilerinin dağılımı Tablo 1.'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının Tartışma Becerilerine Yönelik Dağılım

Alt boyut	Maddeler		1	2	3	4	5	X	Sonuç
Farkındalık	Tartışma yöntemi farklı görüşlere tahammül edebilmeyi sağlar.	F %	4 1.6	6 2.3	10 3.9	117 45.3	121 46.9	4.33	TMK
	Öğretmenle tartışırken kendi hakkımı savunmak hoşuma gider.	F %	1 0.4	16 6.2	44 17.1	124 48.1	73 28.3	3.97	KTL
	Öğretmenle tartışmak kendimi etkili	F %	1 0.4	22 8.5	61 23.6	118 45.7	56 21.7	3.79	KTL

	ve doğru ifade edebilmemi sağlar.								
	Öğretmenle tartışmak doğru bildiklerimin kalıcılığını artırır.	F %	1 0.4	29 11.2	52 20.2	103 39.9	73 28.3	3.84	KTL
	Öğretmenle tartışmak eksik bilgilerimi tamamlamamı sağlar.	F %	6 2.3	14 5.4	44 17.1	129 50.0	65 25.2	3.90	KTL
	Tartışma bana deneyim kazandırır.	F %	2 0.8	15 5.8	34 13.2	113 43.8	94 36.4	4.09	KTL
	Tartışma dersi sıkıcılıktan kurtarır.	F %	5 1.9	16 6.2	43 16.7	92 35.7	102 39.5	4.06	KTL
	Öğretmenle tartışmak farklı fikirlerin ortaya çıkmasını sağlar.	F %	4 1.6	13 5.0	30 11.6	125 48.4	86 33.3	4.07	KTL
	Öğretmenle tartışmam sınıfta demokrasi olduğunu gösterir.	F %	5 1.9	11 4.3	38 14.7	110 42.6	94 36.4	4.04	KTL
Etki	Öğretmenle tartışmam aramızdaki olumlu ilişkiyi zedeler.	F %	32 12.4	35 13.6	94 36.4	64 24.8	33 12.8	3.12	KAR
	Tartışma yöntemi bana tartışma	F %	25 9.7	33 12.8	93 36.0	84 32.6	23 8.9	3.18	KAR

	sanatını öğretmez.								
	Öğretmenle tartışsam konu dağılır.	F %	18 7.0	43 16.7	83 32.2	83 32.2	31 12.0	3.25	KAR
	Öğretmenimle tartışsam ona saygısızlık olur.	F %	17 6.6	19 7.4	62 24.0	107 41.5	53 20.5	3.62	KTL
	Öğretmenimle tartışsam gergin sınıf ortamından hoşlanmam.	F %	37 14.3	84 32.6	49 19.0	64 24.8	24 9.3	2.82	KAR
	Öğretmenle tartışarak dikkati üzerime çekmekten hoşlanmam.	F %	35 13.6	82 31.8	60 23.3	49 19.0	32 12.4	2.84	KAR
Çekingenlik	Derste kendimi rahat hissetmediğim için fikrimi söylemem.	F %	35 13.6	66 25.6	68 26.4	53 20.5	36 14.0	2.95	KAR
	Öğretmenle tartışmam çünkü o her zaman haklıdır.	F %	15 5.8	23 8.9	37 14.3	78 30.2	105 40.7	3.91	KTL
	Öğretmenle tartışmam çünkü küçük düşmekten korkarım.	F %	25 9.7	27 10.5	48 18.6	82 31.8	76 29.5	3.60	KTL
	Kendimi bir konu hakkında öğretmenle tartışabilecek kadar yeterli görmüyorum.	F %	11 4.3	42 16.3	73 28.3	88 34.1	44 17.1	3.43	KTL

Öğretmenlerden farklı düşünürsem bu görüşümü ifade etmem.	F %	17 6.6	34 13.2	69 26.7	82 31.8	56 21.7	3.48	TMK
---	-----	-----------	------------	------------	------------	------------	------	-----

Tablo 1'e göre öğretmen adaylarının tartışma ölçeğinde yer alan maddelere katıldıkları söylenebilir. Öğretmen adaylarının en çok 4.33 ortalama ile "Tartışma yöntemi farklı görüşlere tahammül edebilmeyi sağlar" maddesine katıldıkları, "Öğretmenimle tartışsam gergin sınıf ortamından hoşlanmam" maddesinde ise en az 2.82 ortalama ile kararsız oldukları görülmektedir.

2. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve tartışma becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve tartışma becerileri arasındaki ilişki Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri İle Tartışma Becerileri Arasındaki İlişki

		İletişim	Tartışma
İletişim	Pearson Correlation	1	.223
	Sig.(2-tailed)		.000*
	N	258	258
Tartışma	Pearson Correlation	.223	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	258	258

*p<0.05

Tablo 2'ye göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile tartışma becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde iletişim becerileri ile tartışma becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

3. Öğretmen adaylarının iletişim becerileri tartışma becerilerinin yordayıcısı mıdır?

Öğretmen adaylarının tartışma becerilerinin iletişim becerilerinin yordayıcısı olmasına dair elde edilen bulgu Tablo 3. de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının İletişim Becerileri Tartışma Becerilerinin Yordayıcısı mıdır?

Yordanan Değişken	Yordayıcı Değişken	R	R ²	F	B	Beta	Sig
Tartışma Becerisi	İletişim Becerisi	.223	.05	13.457	.247	.223	.000

Tablo 3'e göre iletişim becerilerinin öğretmen adaylarının tartışma becerilerini ne şekilde yordadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda iletişim becerileri ile tartışma puanları arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiş ($R=.223$, $R^2=.050$) iletişim becerilerinin tartışma puanının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür ($F_{1-256}=13.457$, $p<0.05$). İletişim Becerileri tartışma puanındaki değişimin %5'ini açıklamaktadır. Regresyon analizinin amacının yüksek R^2 değeri elde etmek değildir, regresyon katsayılarıyla ilgili güvenilir tahminler elde etmek ve istatistiksel çıkarımlarda bulunmaktır (Atılğan, 2012). Regresyon denklemine esas yordayıcı değişkenin katsayısı ($B=.247$) anlamlılık testi de iletişim becerilerinin anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir ($p<0.01$) (Can, 2014). Regresyon analizi sonucuna göre, tartışma becerisi puanını yordayan regresyon denklemi şu şekildedir:

$$\text{Tartışma beceri puanı} = (.247 \times \text{İletişim becerisi}) + 2.773.$$

4. Öğretmen adaylarının tartışma becerileri üzerinde cinsiyet ve iletişim seviyelerinin, okumakta oldukları bölüm ve iletişim seviyelerinin ve mezun olunan okul türü ve iletişim seviyelerinin ortak etkisi var mıdır?

Tablo 4. İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Etki düzeyi
Cinsiyet *İletişim Düzeyi	1.788	1	1.788	7.280	.007	0.28
Hata	62.366	254	.246			
Toplam	3447.567	258				
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Etki düzeyi
Mezun olunan okul türü *İletişim Düzeyi	2.847	5	.569	2.321	.044	0.045
Hata	60.347	246	.245			
Toplam	3447.567	258				
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Etki düzeyi
Bölüm *İletişim Düzeyi	.169	3	.056	.222	.881	
Hata	63.422	250	.254			
Toplam	3447.567	258				

Tablo 4'e göre cinsiyet ve iletişim düzeyi değişkenleri ile okul türü ve iletişim düzeyi değişkenlerinin öğretmen adaylarının tartışma becerilerini etkilediği görülürken, bölüm ve iletişim düzeyi değişkenlerinin ise öğretmen adaylarının tartışma becerilerini etkilemediği görülmüştür. Anova tablosuna göre cinsiyet ve iletişim seviyelerinin tartışma becerisi üzerindeki ortak etkisi anlamlıdır (F1-254: 7.280, $p < 0.05$). Ortak etkiyi analiz etmek için yapılan gruplar arası karşılaştırmalara göre aynı iletişim becerisine sahip öğrencilerin tartışma becerilerine bakıldığında orta seviyedeki kız ve erkek öğrencilerin tartışma becerileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Yüksek iletişim seviyesindeki kız ve erkek öğrencilerin tartışma becerileri arasında ise anlamlı bir fark yoktur. Bu durumda kısmi olarak cinsiyetin sadece orta iletişim düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Farklı iletişim seviyelerine sahip öğrencilerin cinsiyetleri ayrıtısında tartışma becerilerine bakıldığında kız öğrencilerin orta iletişim düzeyi ile tartışma becerisindeki başarıları yüksek iletişim düzeyi ile tartışma becerileri arasındaki başarıdan anlamlı derecede düşüktür. İletişim beceri düzeyi kısmen sadece kızların tartışma becerileri üzerinde anlamlı bir etki göstermiştir. Bu analizler için elde edilen etki büyüklüğü (eta kare) değeri orta iletişim beceri düzeyine sahip kız öğrenciler için yüksek düzeydedir (Green ve Salkind, 2005, s.187).

Mezun olunan okul türü ve iletişim seviyelerinin tartışma becerisi üzerindeki ortak etkisi anlamlıdır (F5-246: 2.321, $p < 0.05$). Ortak etkiyi analiz etmek için yapılan gruplar arası karşılaştırmalara göre aynı iletişim becerisine sahip öğrencilerin tartışma becerilerine bakıldığında orta seviyede farklı okul türlerinden mezun olan öğrencilerin tartışma becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yüksek iletişim seviyesindeki sadece düz lise ve meslek lisesi mezunu olan öğrencilerin ise tartışma becerileri arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu durumda kısmi olarak okul türünün sadece yüksek iletişim düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu söylenebilir. Farklı iletişim seviyelerine sahip öğrencilerin mezun oldukları okul türü ayrıtısında tartışma becerilerine bakıldığında orta iletişim düzeyinde farklı okul türlerinden mezun olan öğretmen adaylarının tartışma becerisindeki başarıları yüksek iletişim düzeyi ile tartışma becerileri arasındaki başarıdan anlamlı derecede düşüktür. İletişim beceri düzeyi kısmen sadece düz lise ve meslek lisesi tartışma becerileri üzerinde anlamlı bir etki göstermiştir. Bu analizler için elde edilen etki büyüklüğü (eta kare) değeri yüksek iletişim beceri düzeyine sahip düz lise ve meslek lisesi mezunu öğrenciler için düşük düzeydedir (Green ve Salkind, 2005, s.187).

Ayrıca Anova tablosuna göre bölüm ve iletişim seviyelerinin tartışma becerisi üzerindeki ortak etkisi anlamlı olmadığı görülmektedir (F3-250: .222, $p > 0.05$). Bu durumda bölüm ve iletişim seviyelerinin tartışma becerileri üzerinde anlamlı bir etkisi yoktur.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğretmen adaylarının tartışma ölçeğinden aldıkları puanların dağılımına bakıldığında ölçekte yer alan maddelere ilişkin görüşlerinin genellikle katılıyorum düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının tartışmaya yönelik olarak olumlu bir tutuma sahip olduklarını ve farklı bakış açılarını dikkate almayı önemsediklerini göstermektedir. Bu durumda tartışma yönteminin sınıf ortamında olumlu etkilerinden kaynaklanıyor olabilir. Tartışma odaklı eğitim kullanılması hem öğretmenlerin etkinliğini artırır (Demirci, 2008) hem de öğrenci başarısını artırır (Sarıgöz, 2013). Tartışma öğrenmeyi destekleyen bir yöntemdir (Kazemi&Stipek, 2001) ve öğrencilerin toplumsal konularda düşünebilmelerini, farklı bilgi kaynaklarını eleştirel olarak değerlendirebilmelerini sağlar, öğrenci var olan bilgisi ile yeni öğrendiği bilgiyi karşılaştırma fırsatı bulur. Tartışma aktivitelerinin yer aldığı müfredata göre öğrenim gören öğrencilerin tartışma becerileri yüksektir (Martunena, Laurinena, Litosselitib & Lundc, 2005). Bu nedenle tartışma, eğitim öğretim ortamında bazı açılardan ders çıkarma, ders alma, öğrencinin zihnini ya da düşüncesini harekete geçirme gibi konularda uygulanması gereken önemli ve etkili bir yöntemdir (Sarıgöz, 2013). Bununla birlikte öğretmen adaylarının tartışma becerileri testine yönelik puanlarının dağılımında en düşük puanı “Öğretmenimle tartışırsam gergin sınıf ortamından hoşlanmam” maddesinden aldıkları belirlenmiştir. Bu durum öğretmen adaylarının tartışmanın sınıfta gergin bir ortam sunacağı görüşünde kararsız olduklarını göstermektedir. Ancak Marttuen (1994) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin bir konuyu tartışırken tartışma becerilerini kullanmakta yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni öğretmenlerin tartışma yöntemini kullanmaktan çekinmeleri olabilir (Kukuru, 2012).

Öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzey olarak sınıflandırıldığında orta ve yüksek düzey olmak üzere iki düzey tespit edilmiştir. Düşük iletişim düzeyinde öğretmen adayına rastlanmadığı için öğretmen adaylarını iletişim düzeylerinin yeterli olduğu söylenebilir. Benzer şekilde Saracoğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2009) , Pehlivan (2005), Gürşimşek, Vural ve Demirsöz (2008), Piji-Küçük (2012) ve Yılmaz ve Çimen (2008) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmen adaylarının iletişim düzeylerinin yeterli olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının iletişim becerileri arttıkça kendilerine daha çok güvenmeleri, daha girişken, daha sosyal olmaları ve iletişime açık olmaları söz konusu olacaktır (Tunçeli, 2013).

Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile tartışma becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde iletişim becerileri ile tartışma becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiş ve iletişim becerilerinin tartışma becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Tartışma ve iletişim birbiriyle ilişkili

kavramlardır, örneğin tartışma bir sözel iletişim türü olarak değerlendirilebilir (Megep, 2007). Tartışabilme becerisi iletişim becerisinin gelişmiş olmasına bağlıdır. İletişim becerisi gelişmiş toplumlarda tartışma sonuca bağlanırken iletişim becerisi olmayan toplumlarda ise tartışma çatışma ile sonuçlanmaktadır (Cüceloğlu, 1997).Eğitim ortamında ise tartışma ile öğrenciler etkili olarak iletişim kurarlar (NCTM, 2000), karşılıklı fikirlerini paylaşırlar ve birbirlerinden fikirleri ile ilgili dönüt alırlar (Lamberg, 2013). Bu durum etkili bir tartışmanın gerçekleşmesinde iletişim becerisinin önemli olduğunu göstermektedir. Elde edilen sonuçlar da bu durumla paralellik göstermektedir. Tartışma sırasında iletişim sorunları çözülebilir ve iletişim kanallarının açılmasını sağlar. Tartışma süresince öğrenciler bir amaç doğrultusunda iletişim kurarlar (Toseland &Rivas, 2012), çoklu bakış açısıyla değerlendirme yapma imkanı bulurlar (Ikuenobe, 2001), tartışma, iletişim ortamını destekler (Kukuru, 2012).

Cinsiyet ve iletişim düzeyi değişkenlerinin birlikte ve okul türü ile iletişim düzeyi değişkenlerinin birlikte öğretmen adaylarının tartışma becerileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip oldukları görülürken, bölüm ve iletişim düzeyi değişkenlerinin ise birlikte öğretmen adaylarının tartışma becerilerini etkilemediği görülmüştür. Cinsiyet ve iletişim düzeyinin ortak etkisi açısından tartışma becerilerinin kızların lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni kadınlar için iletişimin sosyal ilişkilerin temelini oluşturması ve devamlılığını sağlaması, oysa erkekler için ise iletişimin sadece bir araç olarak algılanması ve var olan statünün devamını sağlamak amacıyla kullanılması olabilir (Wood, 1997). Literatürde cinsiyet ve iletişim düzeyinin tartışma becerisi üzerindeki ortak etkisine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatürde yer alan çalışmalar genellikle cinsiyet açısından iletişim becerilerinin incelenmesine odaklanmıştır. Tepeköylü (2007) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre iletişim becerisi algılarında kızların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bulut-Bozkurt (2004), öğretmenlerden oluşan örneklem grubu üzerinde yaptığı çalışmada, kadınların erkeklere göre iletişim becerisi daha yüksek ortalamaya sahip olduklarını tespit etmiştir. Ocak ve Erşen (2015) tarafından yapılan çalışmada bayan öğretmenler lehine anlamlı fark tespit edilirken, Dilekmen, Başçı ve Bektaş (2008) ve Gülbahçe (2010) tarafından yapılan çalışmalarda ise cinsiyet değişkenine göre iletişim becerilerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Martunena, Laurinena,Litosselitib &Lundc (2005) tarafından yapılan çalışmada ise kız öğrencilerin tartışma ortamlarında analitik düşünme becerileri erkeklerden yüksek olduğu tespit edilmiştir. Erdoğan (2010) ve Yalçın Çelik (2010) ve Ocak ve Karakuş (2015) tarafından yapılan çalışmalarda ise cinsiyet değişkeninin öğrencilerin tartışma becerileri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

Mezun olunan okul türü ve iletişim düzeyleri açısından öğretmen adaylarının tartışma becerilerinde düz lise ve meslek lisesi lehine anlamlı fark bulunmuştur. Bunun nedeni meslek liselerin destek projeleri ile sosyal yönden gelişmiş olmaları olabilir (Sosyal Etki Raporu, 2010). Ayrıca fen lisesi öğrencilerinin sosyal ilişkilerde durağan olmaları da bu durumun nedeni olabilir (Davis&Rim, 2004, Akt. Birol ve Yazıcı, 2009). Literatürde ortak etki yönünde bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Tepeköylü (2007), Ocak ve Erşen (2015) ve Çevik (2011) tarafından yapılan çalışmalarda mezun olunan okul türü değişkeninin iletişim becerisi üzerindeki etkisine odaklanılmıştır ve mezun olunan okul türü değişkeni ile iletişim becerisi arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Okumakta oldukları bölüm ve iletişim düzeyinin tartışma becerileri üzerindeki ortak etkisi incelendiğinde bölüm ve iletişim düzeyinin tartışma becerisi üzerinde tekili olmadığı tespit edilmiştir. Literatürde ortak etkiye yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Tepeköylü (2007) de çalışmasında okunulan bölüm değişkeni ile iletişim becerisi arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Özerbaş, Bulut ve Usta (2009) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farkın olmadığı ifade edilirken, Gürşimşek, Vural ve Demirsöz (2008), Dilekmen, Başçı ve Bektaş (2008), Ocak ve Erşen (2015) ve Gülbahçe (2010) tarafından yapılan çalışmalarda okunulan bölüm değişkeni ile iletişim becerileri arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin geliştirilmesi amacıyla eğitim fakültelerinde iletişime ve empati kurabilmeye yönelik derslere yer verilebilir. Bununla birlikte iletişim becerisinin geliştirilebilmesi için dinlemenin, ses tonunun, konuşma hızının önemi ile ilgili konferans veya seminer çalışmalarına yer verilebilir. Tartışma becerilerinin geliştirilmesi için ise gözlem yapabilme, analiz edebilme, yorum yapabilme, eleştirel düşünebilme becerilerini geliştirecek uygulamalara yer verilebilir.

KAYNAKÇA

- Arslantaş, Y. (1998). *Sınıf yönetiminde öğretmen iletişim becerilerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Atılğan, K.Ö. (2012). *Marka denliğini oluşturan boyutların referans fiyat oluşumuna etkisinin hafif ticari araç markaları üzerinde incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana
- Birol Z.N., Yazıcı H. (2009). *Fen ve sosyal bilimler lisesi öğrencilerinde mükemmeliyetçilik, benlik saygısı ve liderlik özellikleri*. Üstün Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi, Eskişehir, 25-27 Mart 2009, ss.106-106

- Bolat, S. (1996). Eğitim örgütlerinde iletişim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 75-80.
- Brookfield, S. & Preskill, S. (2005). *Discussion as a way of teaching: tools and techniques for democratic classrooms*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cüceloğlu, D.(1997). *İnsan ve davranışı. Psikolojinin temel kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının iletişim becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 1-13.
- Çuhadar, C., Özgür, H., Akgün, F. (2014). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve iletişimci biçimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*,15(1), 295-311.
- Demirci, N. (2008). *Toulmin'in bilimsel tartışma modeli odaklı eğitimin kimya öğretmen adaylarının temel kimya konularını anlamaları ve tartışma seviyeleri üzerine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, İ. (2003). *İletişim becerileri eğitiminin ilköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin iletişim becerisi düzeyine etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dilekmen,M., Başçı, Z. ve Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 223-231.
- Dixon,T. and O'Hara, M.(2013). *Communication skills: making practice based learning*. Project No.174/2. University of Ulster.
- Ergün, M.(1987). *Eğitim sosyolojisine giriş*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Ergün, M. (2001). Üniversitelerde öğretim etkinliğinin geliştirilmesi. *Eğitimde Yansımalar IV-2000 yılında Türk Milli Eğitim Örgütü ve Yönetimi Ulusal Sempozyumu (Sempozyum Kitabı)*. Tekişik Yayıncılık Web Ofset Tesisleri, Ankara. 11-13 Ocak, 188-192.
- Erdoğan, S. (2010). *Dünya, güneş ve ay konusunun ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine bilimsel tartışma odaklı yöntem ile öğretilmesinin öğrencilerin başarılarına, tutumlarına ve tartışmaya katılma istekleri üzerine etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak
- Fıratlı, E. (2006). *Demokratik tartışma ortamı açısından izleyici katılımlı televizyon tartışma programlarının değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Fidan, M. ve Küçükali, R. (2014). İlköğretim kurumlarında yöneticilerin iletişim becerileri ve örgütsel değerler. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4 (1), 317-334.
- Gay, L.R. (1987). *Educational research competencies for analysis and application*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Gülbağçe, Ö. (2010). K.K. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2),12-22.
- Gürşimşek, I., Vural, D. E. & Demirsöz, E. S. (2008). Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(16), 1-11
- Green, S.B. & Salkind, N. J. (2005). *Using Spss for windows and Macintosh: analyzing and understanding data (4th Edition)*. New Jersey: Pearson.
- Ikuenobe, P. (2001). Teaching and assessing critical thinking abilities an as outcomes in an informal logic courses. *Teaching in Higher Education*. 6, (1), 21-32
- Kaltinick, A. & Kaltinick, C. W. (1974). That elusive discussion class: some suggestions for ELS teachers. *TESOL Journal*, 8, 339-346.
- Kazemi, E. & Stipek, D. (2001). Promoting conceptual thinking in four upper-elementary mathematics classrooms. *Elementary School Journal*, 102, 59-80.
- Keçeci, A ve Taşocak, G. (2009). Öğretim elemanlarının iletişim becerileri: bir sağlık yüksekokulu örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2 (4), 131-136.
- Kukuru, J. D.(2012). Encouraging representation and involvement of learners on discussion method's features towards ensuring effective teaching. *Prime Research on Education*, 2(2), 180-190,
- Lamberg, T. (2013). *Whole class mathematics discussions: Improving in-Depth mathematical thinking and learning*. VA: Pearson Publisher.
- Maden, S. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının sözlü iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *Ekev Akademi Dergisi*,14(44), 145.
- Marttunen, M. (1994). Assessing argumentation skills among finnish university students. *Learning and Instruction*. 4 (2), 175-191.
- Marttunena, M., Laurinena, L. , Litosselitib, L. & Lundc, K. (2005). Argumentation skills as prerequisites for collaborative learning among finnish, french, and english secondary school students. *Educational Research and Evaluation*,11 (4), 365 – 384.
- Megep (2007). *Megep (meslekî eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi) gazetecilik iletişim süreci ve türleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (2000). *Principles and standards for school mathematics*. Reston, VA: NCTM
- Sarıgöz, O. (2013). Sınıfla ve grupla tartışma yöntemlerinin meslek yüksekokulu öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, Aralık, 100-105.
- Simon, S., Osborne, J.& Erduran, S. (2002). Systemic Teacher Development to Enhance the use of argumentation in school science activities. In Wallace, J. And Loughran, J. (Eds), *Leadership and Professional development in science education: New possibilities for enhancing teacher learning*. London: Routledge Falmer.
- Sosyal Etki Raporu (2010). Meslek Lisesi Memleket Meselesi 27.12.2015 tarihinde <http://www.mesleklisesimemleketmeselesi.com/NR/rdonlyres/557DE19A-83D8-4813-8696-50E380FCCFF2/15421/MLMMSosyalEtkiRaporu.pdf> adresinden alınmıştır.
- Toseland, R.W. & Rivas, R. F. (2012). *An introduction to group work practice (7th edition)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Tunçeli, H. İ. (2013). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 51-58.
- Ur, P. (1981). *Discussions that work: task centered fluency practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ocak, G. ve Karakuş, G. (2015). Öğretmen adaylarının tartışma becerilerine ilişkin tutum ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 8(1), 50-69.
- Ocak, G. ve Erşen, Z. B. (2015). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 1 – 19.
- Özerbaş, M. A., Bulut, M. ve Usta, E. (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(1), 123-135.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Pehlivan, K. B. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online*, 4 (2), 17-25.
- Piji-Küçük, D. (2012). Müzik öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinin iletişim ve problem çözme becerileri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi (GEFAD)*, 32(1), 33-54.
- Saracaoğlu, A. S., Yenice, N. ve Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları

- arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 187-206.
- Şeker, A. (2000). *Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerileri İle Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tepeköylü, Ö. (2007). *Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu (Besyo) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Tokdemir, A. M. (2013). *Tarih Öğretmenliği Bilim Dalı Ortaöğretim Tarih Dersinin Öğretiminde Tartışma Yöntemine İlişkin Öğretmenlerin Görüş Ve Uygulamaları (Ankara İli Örneği)*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tunçeli, H. İ. (2013). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sakarya üniversitesi örneği). *Pegem Journal of Education & Instruction*, 3(3), 2013, 51-58.
- Yalçın Ç. A. (2010). *Bilimsel Tartışma (Argümantasyon) Esaslı Öğretim Yaklaşımının Lise Öğrencilerinin Kavramsal Anlamaları, Kimya Dersine Karşı Tutumları, Tartışma İsteklilikleri Ve Kalitesi Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yalman, M. ve Hamidi, N.B.(2014). Yabancı dil öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish* 9, (8), 853-863.
- Yeşil, R.. (2004). Öğrenci ve öğretim elemanlarının tartışma tutum ve davranışları arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. (cilt: 5 sayı:2) 195-208
- Yılmaz, N. F. (2012). İletişim becerileri istasyonundan elde edilen öz değerlendirme ve puanlayıcı değerlendirmelerinin karşılaştırılması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), ISSN: 2146-9199
- Yılmaz, İ. ve Çimen, Z. (2008). Beden Eğitimi öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeyleri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 223-231.
- Yüce, S. M. (2004). *Discussion technique in English conversation classes*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

- Wiley, A.R. (2007). Connecting as a couple: Communication skills for healthy relationships. *The Forum for Family and Consumer Issues*, 12 (1), 1-9.
- Wood, J. T. (1997). *Gendered lives: Communication, gender, and culture (2nd ed.)*. Belmont:Wadsworth.

